

Hacıbektaş'ta Hanbağı ve Dedebağı'nın Toplumsal, Kültürel ve Sosyo-Ekolojik Hafızası: Bir Analiz ve Koruma Yaklaşımı

Social, Cultural and Socio-Ecological Memory of Hanbağı and Dedebağı in Hacıbektaş: An Analysis and Conservation Approach

Kübra YILDIZ ALTIN*

Öz

Bu çalışma, Hacıbektaş'ta yer alan Hanbağı ve Dedebağı'nın toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik hafızasını incelemekte ve yerel hafızanın korunmasına yönelik bir yaklaşımı ele almaktadır. Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesi, bilindiği gibi Anadolu'da Alevi-Bektaşî geleneğinin oluşum, kurumsallaşma ve yayılım süreçlerinin önemli merkezlerinden biridir. Hanbağı ve Dedebağı da Alevi-Bektaşî inanç sistemi içerisinde anlatmaların, inanışların, mekânsal uygulamaların iç içe geçtiği ve kültürel hafızanın korunduğu bir yapıya sahiptir. Geleneksel tarım ve su yönetimi ile ekolojik bilgi sistemleri üzerinden şekillenen sosyo-ekolojik ilişkiler de bu mekânların hafızasında belirleyici rol oynamaktadır. Çalışma, alan araştırması kapsamında dışarıdan gözlem ve derinlemesine görüşmelerle elde edilen verileri literatür ile birlikte değerlendirerek kültürel bellek bağlamında bütüncül bir analiz sunmaktadır. Bulgular, kültürel mirasın sürdürülebilir yönetimi, bellek aktarımı ve yerel kimliğin korunması açısından önemli çıkarımlar ortaya koymaktadır. Hanbağı ve Dedebağı, yalnızca bağ ve bahçecilik işlevleriyle değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerin üretildiği, kültürel aktarımın gerçekleştiği ve toplumsal belleğin yeniden üretildiği mekânlar olarak öne çıkmaktadır. Burada koruma yaklaşımı, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını kapsayacak şekilde ele alınmakta ve yerel paydaşların katılımını esas almaktadır. Çalışma, dijital belgeleme ve haritalama yoluyla verilerin erişilebilirliğinin artırılmasını ve mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasını hedeflemektedir. Bu yönüyle makale, yerel/bölgesel kültürel miras yönetimi politikalarına katkı sunmaktadır.

Anahtar sözcükler: Hacıbektaş, Hanbağı, Dedebağı, Alevi-Bektaşî kültürü, Hafıza Mekânları.

*Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türk Halk Bilimi Bölümü, kubrayildiz@nevsehir.edu.tr, ORCID:0000-0001-9788-2844.

Geliş Tarihi: 03.04.2026
Kabul Tarihi: 10.06.2026
Yayın Tarihi: 30.06.2026

Araştırma Makalesi

Cite as/ Atıf: Yıldız Altın, K. (2026). Hacıbektaş'ta hanbağı ve dedebağı'nın toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik hafızası: bir analiz ve koruma yaklaşımı. *Culture Academy Dergisi*, 6(1), 18-50.

Bu çalışma, Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı şartları ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. (This is an open access paper distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.)

Abstract

This study examines the social, cultural, and socio-ecological memory of Hanbağı and Dedebağı in Hacıbektaş and explores an approach aimed at preserving local memory. As is well known, the Hacıbektaş district of Nevşehir is one of the key centers in Anatolia for the formation, institutionalization, and dissemination of the Alevi-Bektaşî tradition. Hanbağı and Dedebağı also possess a structure within the Alevi-Bektaşî belief system in which narratives, beliefs, and spatial practices are intertwined, and where cultural memory is preserved. Socio-ecological relationships shaped by traditional agriculture, water management, and ecological knowledge systems also play a significant role in the memory of these spaces. The study presents a comprehensive analysis within the framework of cultural memory by evaluating data obtained through fieldwork—including non-participant observation and in-depth interviews—in conjunction with the literature. The findings offer significant insights into the sustainable management of cultural heritage, the transmission of memory, and the preservation of local identity. Hanbağı and Dedebağı stand out not only for their roles in viticulture and horticulture but also as spaces where social relationships are forged, cultural transmission takes place, and collective memory is re-enacted. The conservation approach is designed to encompass both tangible and intangible cultural heritage elements and is based on the participation of local stakeholders. The study aims to improve data accessibility through digital documentation and mapping and to ensure the transmission of heritage to future generations. In this regard, the study contributes to local and regional cultural heritage management policies.

Keywords: Hacıbektaş, Hanbağı, Dedebağı, Alevi-Bektaşî Culture, Places of Memory.

Received: 03.04.2026
Accepted: 05.06.2026
Available Online: 30.06.2026

Research Article

Giriş

Hacıbektaş (Suluca Karahöyük), Anadolu'daki Alevi-Bektaşî geleneğinin ortaya çıktığı, şekillendiği, kurumsallaştığı ve yayıldığı bir yer olması bakımından dikkate değerdir. Bu geleneğin ve kültürün önde gelen aktörü olan Hacı Bektaş Veli, Anadolu'da Horasan erenlerinin örgütlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Anadolu'ya geldikten sonra geliştirdiği düşün sisteminin temellerini Türkistan coğrafyasından ve tasavvufundan alan Hacı Bektaş Veli, Horasan'dan Anadolu'ya kurulan kültür köprüsünün de simge isimlerindendir (Şahin, 1986: 32-33; Satı, 2004: 13-14; Kılıç, Kökel ve Bülbül, 2008: 26-27; Özbey, 2023: 315).

Anadolu'da Hacı Bektaş Veli ile bağlantılı olmak üzere geçmişten

günümüze birçok halk inancı oluşmuş durumdadır. Hacıbektaş ilçesinde özellikle Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın bulunması dolayısıyla burası ayrı bir öneme sahiptir. Alevi-Bektaşî kültürüne ait birçok kültürel ve tarihi esere ev sahipliği yapan bölge, aynı zamanda inanç merkezi durumundadır (Bekki, 2018: 193-199). Bu bağlamda Hacı Bektaş Veli Dergâhı, 13 Nisan 2012 tarihinde, Türkiye UNESCO Geçici Listesi'ne 5735 referans numarası ve "Hacı Bektaş Veli Külliyesi" adı ile kültürel miras olarak kaydedilmiştir (Özbey, 2023: 303). Külliye bugün de geçici listede yer almaktadır (URL-4). İlçede her yıl 16-18 Ağustos tarihleri arasında da ulusal/uluslararası boyutta Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve Kültür Sanat Etkinlikleri düzenlenmektedir.

İlçede Hacı Bektaş Veli Dergâhı başta olmak üzere Çilehane, Balım Sultan Türbesi, Kadıncık Ana'nın evi, Bektaş Efendi Türbesi, At Kaya, Minder Kaya, Kulunç Kaya, Zemzem Çeşmesi, Beştaşlar, Hırka Dağı, Hanbağı, Dedebağı gibi yerler kutsal kabul edildiğinden sıklıkla ziyaret edilmektedir (Bekki, 2018: 193; Köse, 2019: 185). Tarihi ve kültürel miras değerleri önemli olan eserlere sahip olan bu bölge, miraslarının gelecek kuşaklara aktarılması bağlamında hassas bir konumdadır. Bu miraslardan biri olan Hanbağı ve Dedebağı da çalışmanın odak noktasıdır.

Makale, Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın aktif olarak kullanıldığı dönemlerde işler durumda olan ve dergâhın gıda ihtiyacının bir bölümünü karşılayan Hanbağı ve Dedebağı'nın toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik hafızasının mekânsal izlerini tespit etmeye çalışmakta ve bağlar etrafında şekillenmiş kültürel birikimin korunmasına yönelik tedbirlerin belirlenmesine odaklanmaktadır. Hanbağı ve Dedebağı, bölgede dergâha bağlı olarak faaliyetlerde bulunmuş en önemli yerlerdendir. Bu gereklilikten dolayı bağlar etrafında şekillenmiş geleneksel bilgi belleğinin tespiti yapılmalıdır. Bu çerçevede makale, Hanbağı ve Dedebağı'nın tarım biçimleriyle ilişkili olarak ekolojik birer üretim alanı olmanın ötesinde tarihsel ve kültürel açıdan geçmişten günümüze taşınan inanış, bilgi, pratik ve anlamların bir arada bulunduğu "yaşayan hafıza mekânları" olarak üstlendikleri işlevleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Elde edilen bulgular üzerinden, Hanbağı ve Dedebağı'nın korunmasına yönelik tedbirler bağlamında tarihsel ve kültürel sürekliliğini, toplumsal belleğin devamlılığını ve ekolojik sürdürülebilirliğini birlikte değerlendiren bütüncül bir yaklaşım geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Doğal ve kültürel mirasların birlikte bulunduğu ve sözlü kültürün kuşaktan kuşağa aktif bir şekilde aktarıldığı bölgelerde sosyo-ekolojik hafıza süreklilik içinde yeniden üretilir. Bu kapsamda çalışmanın saha araştırması bölümü vardır ve derleme kısmında etnografik araştırma bağlamında nitel araştırma, veri toplama ve analiz yöntemi kullanılmıştır. Etnografik araştırma, aynı kültürü paylaşan ortak kültüre sahip bir grubun tümüne odaklanarak değerlerini, davranışlarını, inanışlarını ve dilini inceleyerek öğrenilen modellerin tanımlandığı ve modellendiği nitel bir desen sunmaktadır (Creswell, 2013: 90). Araştırma, dışarıdan ve katılımlı gözlem, kaynak kişilerle mülakat, derinlemesine sesüşmeler yanında literatürden elde edilen verilere dayalı nitel bir bakışla ele alınmıştır. Saha araştırmasında bölgenin yerel aktörleri arasından amaçlı örneklem yöntemiyle on beş kişi seçilmiş ve bu kişilerle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Hanbağı ve Dedebağı'nın Alevi-Bektaşî kültüründeki önemi dikkate alındığında konuyla ilgili kaynak kişilerin seçiminde özellikle bu inanç sistemlerine dahil olan yolun takipçileri (mürşit, dede, baba, talip gibi) ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yaklaşık kırk beş dakika süren görüşmelerde yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Derinlemesine görüşme yönteminin uygulandığı çalışmanın araştırma, inceleme ve raporlama süresi bir yıllık süreçte tamamlanmıştır. Araştırma boyunca yapılan görüşmeler teknolojik araçlarla kayıt altına alınarak yazıya geçirilmiş ve elde edilen veriler bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Proje verilerinden yararlanılarak hazırlanan bu makalede dijital belgeleme ve haritalama yoluyla verilerin erişilebilirliğinin artırılması (Harita 2) ve yerel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması hedeflenmiştir.

1. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

Araştırmanın kavramsal çerçevesini toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik hafıza oluşturmaktadır. Burada öncelikle araştırmanın konu, amaç ve hedefleri ile ilişkisi olması sebebiyle söz konusu üç hafıza modelinden bahsedilmekte ve ardından araştırmanın metodolojisi hakkında bilgi verilmektedir. İncelemede toplumsal ve kültürel hafıza kavramları terimsel açıdan birbirinden ayrı olarak değerlendirilmekle birlikte bu iki hafıza modeli arasında kesin bir ayrımın olmadığını belirtmek gerekir.

Toplumsal/kolektif hafıza konusu ilk kez Fransız sosyolog Maurice Halbwachs tarafından kavramsallaştırılmış ve tartışmaya açılmıştır.

Özellikle sosyal bilimler alanında bu kavrama son yıllarda referans artmıştır. *Kolektif Hafıza (Mémoire Collective)* isimli kitabında Halbwachs hafızayı “bireysel hafıza” ve “toplumsal hafıza” olarak birbirinden ayırır. Buna göre tamamen izole ve kapalı olmayan bireysel hafıza toplumsal hafızadan etkilenebilmektedir. Toplumsal hafıza, kişisel olmayan hatıralar, tarihsel ve ulusal hatıralar/olaylar/olgular, uzak geçmiş, ulusal düşünce, genel kavramlar ve semboller, dışsallık, dışsal simgeler olmak üzere yerel, bölgesel veya ulusal toplulukları ilgilendiren olay ve olguları içermektedir (Halbwachs, 2017: 45-50).

Toplumsal hatırlamanın biçimlerinden biri olan kültürel bellek, Jan Assmann’ın *Kültürel Bellek (Das Kulturelle Gedächtnis)* isimli kitabında detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Kültürel hafızanın tanımlanmasında hatırlanan tarih vurgusu dikkat çekmektedir. Assmann (2015: 65-68) kültürel hafızanın ilk örgütlenme biçimleri olarak ritüel ve bayramı gösterir. Dolayısıyla kavram, “gelenekli yapılara” referans vermektedir. Nitekim bu çalışmada özellikle “geçmişten günümüze taşınan geleneği ve geleneksel olanı vurgulamak için” kültürel hafıza kavramı kullanılmaktadır.

Bir bölgenin toplumsal ve kültürel hafızasının büyük bir bölümünü, bölgede yaşanan tarihi olaylar, toplumsal deneyimler, anıtlar ve mimari yapılar gibi maddi kültür mirasları, geleneksel anlatma, inanış, uygulamalar gibi somut olmayan kültürel miraslar, bölgenin sanat ve edebiyatını şekillendiren yaratıcı aktörler olmak üzere bölgenin geçmişini, kimliğini ve değerlerini yansıtan unsurlar meydana getirir (İlhan, 2015: 740-746). Yerel halkın anıları, gelenekleri, törenleri, bayramları ve çeşitli gündelik veya dönemsel etkinlikleri gibi toplumsal pratikler, bunun yanı sıra tarihi yapılar, anıtlar, mekânlar, mezarlar, sanat eserleri, geleneksel kıyafetler, yerel müze ve arşivler ile dil ve diğer kültürel ifade biçimlerini kapsayan toplumsal ve kültürel hafıza unsurları, o bölgenin geçmişine ilişkin kültürel birikimi görünür kılan, sürekliliğini sağlayan ve yerel geçmişi bugüne taşıyarak yeniden anlamlandıran başlıca hatırlatma ve temsil araçları olarak değerlendirilebilir. Hanbağı ve Dedebağı’nın toplumsal ve kültürel hafızasını bağlarla ilgili yaşanan tarihi ve geçmiş olaylar, toplumsal deneyimler, anıtlar ve mimari yapılar gibi maddi kültür mirasları, geleneksel anlatma, inanış, uygulamalar gibi yaşayan kültürel miraslar ve bağların Alevi-Bektaşî kültüründeki işlevleri olmak üzere bölgenin geçmişini, kimliğini ve değerlerini yansıtan unsurlar oluşturur.

Sosyo-ekolojik hafıza unsurları ise bölgenin iklimi, coğrafi konumu, bitki örtüsü, fauna ve flora çeşitliliği, endemik türleri gibi biyolojik varlığına ilişkin sözlü kültür belleğindeki bilgiler yanında yerel halkın geçmişten günümüze gerçekleştirmiş olduğu çevresel yönetimini içermektedir. Hanbağı ve Dedebağı'nın sosyo-ekolojik hafızasını bağlarda geçmişten günümüze uygulanan geleneksel tarım pratikleri, toprak yönetimi, bitki yönetimi, su ve su kaynakları yönetimi gibi çeşitli doğal faktörlerin insan etkileşimiyle şekillenen yeni oluşumları içerir.

Sosyo-ekolojik hafıza kavramında dikkat çeken ekoloji, “canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalının adı” (URL-1) olup yanına eklenen kavramlarla yeni türetmelere sahne olmaktadır. Bu yeni terimler günümüzde sıklıkla duyulmaktadır. Ekolojik bellek/hafıza, ekolojik etik, geleneksel ekolojik bilgi, ekolojik düşünce, toplumsal ekoloji, ekolojik sürdürülebilirlik gibi terimler bunlardan bazılarıdır. Ekolojik/sosyo-ekolojik hafıza, ekolojik kaynak ve miras ilişkisini belirginleştirmektedir. Bu hafıza ile bağlantılı olarak kültürel peyzaj yaklaşımı, doğal ve kültürel mirasların bir arada bulunduğu karma miras alanları bağlamını gündeme getirir. Biyolojik çeşitliliğin korunması ve ekosistem bütünlüğünün sağlanması temelinde doğayı, bütüncül bir bakışla insanlık tarihi, geleneksel yaşam kültürünün sürekliliği ve toplumsal değerler çerçevesinde değerlendiren ve kültürü de merkezine alarak sunan bu yaklaşım, sürdürülebilir kalkınma politikalarının da odağında yer almaktadır (TKB, 2023: 100-101). Nitekim kültürel peyzaj, Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN) tarafından doğa ve insan birlikteliği bağlamında “kültürel ve doğal kaynakları ve bu bağlamda yaban hayatı ve evcil hayvanları içeren, tarihi bir olay ve etkinlikle birlikte olan ya da çeşitli kültürel ve estetik değerler sergileyen coğrafi alanlar” biçiminde tanımlanmaktadır (Öztürk ve Erduran Nemutlu, 2018: 15). Dolayısıyla sosyo-ekolojik hafızanın canlı ve güçlü bir şekilde yaşadığı yerlerde doğa ve insan etkileşimiyle şekillenen bir kültürel peyzaj bulunmaktadır (Dönmez, 2006: 74).

Bir bölgenin özgün niteliklerini belirlemede, toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik mirasa dayanan bölge odaklı hafıza çalışmaları belirleyici bir işleve sahiptir. Özellikle son dönemlerde etkin bir biçimde görülen ve hissedilen küreselleşme, sanayileşme, çevresel değişim gibi faktörler yereldeki mirasların yaşamını ve sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Dolayısıyla bölgesel hafıza ve koruma projeleri, mirasları tespit etme, kayıt

altına alma, koruma, yaşatma, sürdürülebilir bir şekilde kullanma gibi amaçlar için önemlidir.

Toplumsal ve kültürel hafıza unsurlarının etkili ve işlevsel kullanımı “kültürel miras yönetim planı” ile mümkündür. Nitekim Türkiye’de kamu otoritelerinin birçok kaynak ve aracını kültüre ayırdıkları bilinmesine rağmen bu çabaları oluşturan temel ilke ve hedeflerde kamu politikasının ortaya çıkmasını engelleyen eksiklikler mevcuttur (Bayraktar, 2024: 127). Bu bağlamda yerel halkların geleneklerini canlı şekilde yaşattığı bölgelerde, bölge sakinlerinin katılımlarıyla sürdürülebilir kültürel miras yönetimi planlarının uygulanması bir gerekliliktir. Buna bağlı olarak sosyo-ekolojik hafıza unsurlarının etkili kullanımının “doğal miras yönetim planı” ile mümkün olduğunu ifade etmek gerekir.

2. Tarihsel Süreçte Hacı Bektaş Veli Dergâhı ve Dergâhın Bağları

Hacı Bektaş Veli Dergâhı, Anadolu’da bilinen en eski Bektaşî dergâhı olması sebebiyle, bu oluşum etrafında tesis edilen yapılanmanın tespit edilmesi, incelenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir. Burası ilk Osmanlı padişahlarının maddi yardımları başta olmak üzere bağışladıkları köylerin gelirleri ve yol takipçilerinin türbenin etrafında yaptıkları binalarla şekillenerek tekke hâlini almıştır. Böylece dergâh, Anadolu ve Rumeli’deki müritlerin kutsal bir mekânı durumuna gelmiş, tekkeyi ziyaret etmek geleneksel bir inanış hâlini almıştır (Kızılkaya, 2020: 23-24). Nitekim dergâhtan yetişen müritler, gittikleri yerlerde bu yapı tarzını örnek almışlar ve benzerlerini inşa etmişlerdir (Kızılkaya, 2020: 12). Böylece Bektaşilik çevresinde bir kültür ve kimlik inşa süreci başlamış, kültür yerelleşerek geleneksel bir yapı kazanmıştır.

Dergâha bağlı olarak faaliyet sürdürmüş bağların en önemli ve büyükleri arasında Hanbağı ve Dedebağı vardır. Hanbağı ve Dedebağı’ndan başka Hacıbektaş’ta dergâha bağlı hizmetlerde bulunmuş olan Kütükçe Çiftliği, Kaya Çiftliği, Kızılöz Çiftliği, İlcek Çiftliği gibi arazilerin olduğu yazılı ve sözlü kaynaklarda tespit edilmiştir. Dergâhın ayrıca o dönemlerde dört yüzden fazla dükkânı, buharla işleyen un değirmeni ile dört adet su değirmeninin olduğu bilinmektedir (Koşay, 1967: 22-23; Şahin, 1986: 37-38; Noyan, 1998: 508-509; Zeinelov, 2018: 131). Bu bilgiler dergâhın, bölgeyi önemli sosyal, kültürel, tarımsal ve ekonomik bir merkez haline dönüştürdüğünü gösterir.

Hanbağı ve Dedebağı'nın tarihsel sürecini ortaya koyarken 1500 öncesi ve sonrası olmak üzere iki döneme dikkat etmek gerekir (KK-1). 1300-1500 yılları arasında kurumsallaşma sürecinde olan Bektaşilik bu tarihlerden sonra sosyal ve kültürel değişimler yaşamıştır. Özellikle 1500'lü yıllardan sonra yaşanan siyasi değişimler, dergâhlara bağlı mal varlıklarının durumlarını doğrudan etkilemiştir. Nitekim 1826'da Yeniçeri Ocağı lağvedildiğinde, ocağın manevi yönden bağlı olduğu Bektaşi tarikatı da kapatılmış, bu tarikata bağlı tekkelerin mal varlıklarının büyük bir kısmı hazineye aktarılmış ve türbeler dışındaki bütün yapının yıktırılması kararı alınmıştır. Fakat daha sonra bu karardan vazgeçilmiş ve bunlar, devlet nazarında kabul gören diğer tarikatlara tahsis edilmiştir (Kızılkaya, 2020: 14). Bu süreçte "kadîm" denilerek yıktırılmayan Bektaşi tekkelerinden elverişli olanlar cami, medrese veya mektebe çevrilmiş veya Nakşibendî tarikatı mensuplarına dağıtılmıştır (Alkan, 2011: 213). Ancak 1826 yılından sonra da tekkeye gösterilen ilgi azalmamıştır. XIX. yüzyılda Hacı Bektaş Veli Dergâhı, tamirler yapılarak işlevsel hale getirilmiştir. Dergâh, bu yüzyılda yapılan tamirlerle ve yeni ilavelerle büyümüş ve geçmişe nazaran daha işler hale gelmiştir. 1874 tarihli *Ankara Vilayet Salnamesi* içinde şu bilgiler kaydedilmiştir:

Hacı Bektaş Velî Tekkesi kargir bir yapıda olup çok mükemmel ve düzenliydi. Burada yaz-kış kalanlar için ayrı ayrı meydan evleri, Balım evi, bekçisine ait ev, şeyhlere ve dervişlere ait bütün teferruatıyla döşenmiş odalar, betonarme ve minareli bir cami, Hacı Bektaş Velî'nin medfun olduğu türbe, kırkclar meydanı, çilehane, kızlar kümbedi, Balım Sultan ve Kalender Sultan'ın türbeleri mevcuttu. Ayrıca tekkenin Aslanagzi diye isimlendirilen büyük bir çeşmesi ve bir havuzu bulunan, gelip geçenin seyrettiği gayet büyük, düzgün ve çeşitli bitkilerle süslenmiş bir bahçesi vardı. Ayrıca tekke Dedebağı adı verilen büyük bir üzüm bağına ve burada yetiştirilen üzümlerin işlendiği binalara sahipti (Maden, 2010: 312).

1885 yılında Sırrı Paşa, devlet adına Hacı Bektaş Dergâhı'nda yaptığı denetimde, dergâha yaklaşık on beş dakika mesafede bulunan Hanbağı ve Dedebağı adlı iki büyük bağ ile bir miktar arazinin varlığından söz eder; bu mülklerin belirli ölçüde gelir sağladığını da belirtir. Zamanla Anadolu ve Rumeli'deki pek çok köy, çevrelerindeki geniş tarım arazileriyle birlikte bu tür dergâhlara vakfedilmiştir. Bu çerçevede, Hacı Bektaş Veli Vakfı'na bağlı tekke ve zaviyelerin gelirleri oldukça çeşitliydi. Başlıca kaynaklar; vakıf yoluyla bağışlanan çiftlikler, bağ ve bahçeler ile diğer arazilerden elde edilen gelirler, kira getirileri, Osmanlı ordusu için yetiştirilen kısrak, aygır, merkep, koyun ve keçi gibi hayvanlardan sağlanan kazançlar, halkın yaptığı

sadaka ve adaklar, devletin düzenli veya dönemsel yardımları, dergâh mensuplarının yürüttüğü ticari faaliyetler ve zirai işletmelerden elde edilen gelirlerdi. Osmanlı Devleti, diğer tarikatlara bağlı tekkelerde olduğu gibi Bektaşî tekkelerini de desteklemiş; bazı mukataaları (geliri doğrudan hazineye aktarılan vergi ve kaynakları) bu kurumlara tahsis ederek aynı ve nakdî yardımlar yapılmasını sağlamıştır. Bunun yanı sıra, kimi zaman çeşitli muafiyetler tanınarak bu destek güçlendirilmiş; söz konusu tekke ve zaviyeler, başta öşür olmak üzere çeşitli vergilerden genellikle muaf tutulmuştur (Kızılkaya, 2020: 31). Benzer biçimde, Hacıbektaş'ta Pîr Evi'nin çevresinde yer alan ve dervişler tarafından işlenen geniş vakıf arazileri de önemli bir gelir kaynağı oluşturuyordu. Bu arazilerdeki bostanlar ile meyve ve çiçek bahçelerinden elde edilen ürünler düzenli bir kazanç sağlarken, Hacıbektaş'a yakın Tuzköy'de bulunan ve Hacı Bektaş Veli'ye atfedilen bir keramet sonucu ortaya çıktığı rivayet edilen kaya tuzu madeninin geliri de bu vakfa bırakılmıştı. Bunun yanı sıra, Bektaşîliğe mensup devlet ricali, Yeniçeri Ocağı'nın ileri gelenleri, varlıklı toprak sahipleri ve tüccarların yaptıkları bağışlar da tekkenin başlıca gelir kaynakları arasında yer alıyordu (Özlü, 2014: 19).

Tekkelere vakfedilen eserlerin denetimleri sürecinde vakıfların işlevleri oldukça önemlidir. Dergâha bağlı bağların Hacı Bektaş Veli Vakfı tarafından denetlendiği bilinmektedir. "Hacı Bektaş Veli Vakfı, Tanzimat dönemi öncesinde olduğu gibi sonrasında da Osmanlı Devleti tarafından ayrıcalıklar tanınarak desteklenmiş sekiz büyük vakıftan birisidir" (Özlü, 2014: 15). Gelirler tekkelere bağlı olarak kurulan vakıflar denetiminde sağlanmıştır. Vakıflarda akarların çoğunu ev, dükkân, han, bağ bahçe, çiftlik, dutluk, böcek-hâne gibi gayr-ı menkullerin yanı sıra nakdi destekler de olmuştur (Çevrimli, 2020: 100). Örneğin, Kızıl Deli Tekkesi (Seyyid Ali Sultan Dergâhı), sekiz dönüm dut ağacına ve büyüklüğü bilinmeyen bir dut bahçesine sahip olmasıyla özel kültürler alanına girmiştir. Ayrıca bir dönem yüz on yedi ayrı ağaca sahip olduğu bilinmektedir. Envanterlerde ipekböceği yetiştirilip yetiştirilmediği veya ağaçların sadece meyveleri için mi yetiştirildiğine dair bir kayıt yoktur (Faroqhi, 1976: 85).

1925 yılında yapılan bir tespitte, Hacı Bektaş Dergâhı'na ait Dedebağı ve Hanbağı'nda toplam yüz beş hayvan bulunduğu; ayrıca ortakçılar eliyle işletilen Kütükçe, Kaya, Kızılöz ve İlcecek çiftliklerinde ise beş yüz yirmi yedi hayvanın yer aldığı belirtilir. Aynı kayıtlara göre dergâhın mülkiyetinde

dört bin dört yüz seksen yedi dönüm tarla, bağ, bahçe, kavaklık, çayır, ağaçlık ve kıraç arazi bulunmaktaydı. Bunun yanı sıra, dergâha ait akaratin dört yüzden fazla dükkânın yanı sıra buharla çalışan bir değirmen ve dört su değirmeninden oluştuğu da ifade edilmektedir (Özlü, 2014: 20).

5 Eylül 1925 tarihinde 2413 numaralı kararnameyle kapatılan tekke ve zaviyelerle ilgili süreç, 30 Kasım 1925'te kabul edilen 677 Sayılı Yasa ile yürürlüğe girerek uygulanmış ve bu tarihten sonra türbedarlık, şeyhlik, dervişlik, müritlik, dedelik, seyitlik, çelebilik gibi birtakım ünvanlar kaldırılmıştır. Tekke ve türbelerin bir kısmı kapatılmalarının ardından kısa süre içinde müze olarak yeniden açılmış olsa da, Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın müzeye dönüştürülmesi ancak 16 Ağustos 1964'te gerçekleşmiştir. Bu tarihe kadar geçen yaklaşık kırk yıllık süreçte ise dergâhın kendisiyle birlikte tekke ve türbe çevresindeki yapılar ile içeride bulunan pek çok eser ve eşya çeşitli nedenlerle yer değiştirmiş; bir kısmı farklı kurumlara devredilmiş, bir kısmı satılmış, bazıları da zamanla yıpranarak kayıtlardan düşmüştür. Bu makalenin de konusu olan taşınmazlardan olan dergâhın arazisi, değirmenleri ve bağ bahçesi Ziraat Numune Mektebine devredilmiş ve hububatı da müzayede ile satılmıştır (Demirtaş, 2020: 21; Gürbey, Gül ve Taşgın, 2022: 424-427).

Hacıbektaş'taki Hanbağı ve Dedebağı'nın işlevini anlayabilmek için Hacı Bektaş Veli Dergâhı'ndaki görev paylaşımından bahsetmek gerekmektedir. Dergâhın Meydan Evi'nde on iki posta makam ayrılmış ve on iki ev kurulmuştur. Günümüzde At Evi, Ekmek Evi, Aş Evi, Konuk (Mihman) Evi, Meydan Evi ve Kiler Evi olmak üzere altısının bulunduğu dergâh, zamanla yapılan eklemelerle bugünkü halini almıştır (Bayrakal, 2010: 282-283; Özbey, 2023: 301-303). Dergâhın dışında Balımevi (Kadıncık Ana Evi), Hanbağı ve Dedebağı bulunmaktadır. Dergâhın aktif olarak hizmetlerde bulunduğu dönemlerde bu ev ve bağların birer babası ve dervişleri vardı (Özlü, 2015: 511).

Bektaşilik yoluna girmek isteyen derviş adayları önce Hacıbektaş'taki Pîr Evi'ne bağlı olan Hanbağı ve Dedebağı çiftliklerinde hizmet ederlerdi. Geleneğe göre dergâha derviş olmak isteyenlerin ilk başvuracağı ocak Hanbağı'dır (Gürses, 1964: 90). Bu hizmeti başarıyla tamamlayan derviş adayları Dedebağı postuna geçerlerdi. Adaylar, bu iki postta ilk sınanmalarını geçebilirlerse At Evinden başlamak üzere Pîr Evi'ndeki hizmetlerine yükselebilirlerdi (Korkmaz, 1994: 287; Noyan, 1995:

54; Tanman, 1996: 462; Gökbel, 2019: 84, 108). Dergâhın yiyecek ihtiyacını karşılamak üzere kurulmuş olan bir üzüm bağı olan Hanbağı, bir tekke işlevindeydi. Hanbağı ve Dedebağı'nda hizmet eden derviş, Konuk (Mihman) Evine gider ve orada destârsız tac giyerdi. Hanbağı'nda toprak ve bitki ile meşgul olunmakta ve tarımsal faaliyetlere ilişkin hizmetler verilmekteydi (Koşay, 1967: 26; Korkmaz, 1994: 158; Fıglalı, 1996: 309-311; Gökbel, 2019: 367; Soyzer, 2019: 207). Literatürde burası yeşillığe, güzel suya ve meşhur bülbüllere sahip olan bir yer olarak tanımlanmaktadır (Noyan, 1995: 59). Güftesi Hilmi Dede Baba tarafından yazılan, yürük semâi usulünde olan ve ilk mısrası “Hanbağı'na kurulmuş âşıkların otağı” sözleriyle başlayan Hicaz Nefes (Hilmi Dede Baba, 1927), bölgede Hanbağı ile ilgili güçlü bir sözlü ve yazılı kültürel belleğin var olduğunu göstermektedir. Literatür taraması ve saha çalışmaları sırasında Otman Baba mevkisindeki tarihi su yolunun Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda üç yıl kadar Dedebabalık yapmış olan Mehmet Ali Hilmi Dedebaba (D. 1842-Ö. 1907) tarafından onarım gördüğü tespit edilmiştir (Görsel 9-10-11-12). Derviş, baba gibi dergâh yönetimindeki kişilerin dergâh için imar ve onarımlar yaptıkları bilinmektedir. Söz konusu Hicaz Nefesinin de bestesi/güftekarı olan Mehmet Ali Hilmi Dede'nin dergâhın imar ve inşaa faaliyetlerinde etkin bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Hilmi Baba, aslan ağzı çeşmesinin yapılışında da yer almıştır: “Cevheri tarihi söyle Hilmiya, Aslanın ağzından aktı buzlu su” (H.1270 / M. 1854) (Gürses, 1964: 24).

Meyve ağaçlarının ve üzüm çubuklarının bol olduğu, dergâhın meyve ve sebze ihtiyacının karşılandığı Hanbağı'nın 1310 yıllarında Tatar Güllühan adındaki bir kişi tarafından tesis edildiği, 1869 yıllarında da dergâh postnişinlerinde Hasan Dede-Baba tarafından yaptırıldığı kaynaklarda geçer (Gürses, 1964: 90). Sözlü gelenekte Hanbağı'nın ismi hakkında iki rivayet tespit edilmiştir. Birisi tarihsel anlamla bağlantılı olarak İlhanlı hükümdarı (1291-1295) olan Geyhatu Han (ö. 694/1295) tarafından hediye edildiği yönündedir. Buna bağlı olarak bölgede bir Han olduğu ve burasının da o Han'ın bağı olduğu şeklindedir (Görsel 1-2). Diğeri Bektaşî inanç sistemine ve dünya görüşüne uygun olarak batınî anlamıyladır. Hanbağı; Bektaşî geleneğinde çiğlerin piştiği, hamların olgunlaştığı post/hizmet makamıdır (KK-2). Burasının “Ham Bağı” olduğu, yani ham olanların, daha pişmemiş olanların eğitim aldıkları bir yer veya

ocaktır.¹ Hanbağı’nda “hamlığını atanlar”, eğitimi tamamlayanlar Dedebağı’na gelirler ve burada da yeterli eğitimi gördükten sonra tekkeye geçerler. Bu bağlamda “dergâhın ilk ocağı Hanbağı’dır. Ondan sonra Dedebağı’na gönderilir. Oranın maddi ve manevi işlerinde çalışırlar. Kabiliyetli olanlar bağlardan sonra dergâhın içindeki At Evine ve sırasıyla dergâh ocaklarında bulunurlar” (Gürses, 1964: 34).

Hanbağı’nda bir süre hizmette bulunan adaylar eğer hizmetlerinde başarılı bulunurlarsa bir üst post olan Dedebağı’na geçerler ve burada ayrıca tarım işleri ile uğraşarak dergâha hizmet ederlerdi. Dedebağı da Hacı Bektaş Veli Dergâhı’nın yakınında yer almaktadır. Burası da tekkeye bağlı olarak işletilirdi. Eskiden Eyvallah Kapısına hizmet eden derviş, önce Dedebağı’nda iki veya üç sene çalışmak zorundaydı (Koşay, 1967: 26; Eyuboğlu, 1990: 190; Korkmaz, 1994: 90, 126-127; Gökbel, 2019: 211, 367; Soyser, 2019: 140). Dedebağı’nda, bir babanın dervişleriyle birlikte yaşadığı bir dergâhın olduğu da kaynaklarda geçmektedir (Birge, 1991: 256-257).

Dedebağı, Pehlivan Baba tarafından M. 1819’lu yıllarda imar edilmiş, zaman içerisinde onarımları yapılmıştır. Dergâhın meyve ve sebze ihtiyacı buradan temin edilmiş olup dergâh açıkken mesire yeri işlevi de görmüştür. Dergâhın aktif olduğu dönemlerinde burada meyve ağaçları, üzüm çubukları, baba konakları, derviş odaları, meyve anbarları ve ziraat hayvanlarının barındığı ahırlar vardı (Gürses, 1964: 85).

3. Toplumsal, Kültürel ve Sosyo-Ekolojik Hafıza: Hacı Bektaş Veli Dergâhı ve Dergâhın Bağları

Bektaşî tekkelerinin bulunduğu hemen her yerde, Anadolu ve Balkanlar’da, bağ ve bahçelik yapıldığı ve bu bağlamda tarım faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bilinmektedir. Tekkelerin hem ticari faaliyetlerinde hem de besin elde etme yöntemlerinde çiftçilik başı çeker. Bu türden faaliyetlerin düzenlenmesi ve gelirlerinin dengeli harcanması için vakıflar kurulmuştur. Tarım ve hayvancılığa dayalı üretim ve tüketim biçimi ise tekkelerin bulunduğu bölgelerde “doğa temelli bakış açısını” yaygınlaştırmıştır. Örneğin, Elmalı’da XVII. yüzyıla tarihlenen Abdal Musa tekkesi bunlardan biridir: “Zengin bir vakfı bulunan Abdal Musa tekkesi kurulduğu köyün yanı sıra çevrede zengin tarla, koru, dağ, bağ ve bahçe hisselerine, yedi adet

¹ Dergâhın aktif olduğu dönemdeki ocaklar şunlardır: Hanbağı, Dedebağı, Balım Evi, At Evi, Ekmek Evi, Aş Evi, Mihman Evi, Meydan Evi, Kiler Evi. Daha ayrıntılı bilgi için bak. (Gürses, 1964: 37).

değirmene, on binden fazla koyuna, bin camışa, on deveye, yedi katıra, binden fazla sığıra, yedi yüz kısağa sahipti. Bunların her biri hayır sahiplerinin ihsanıydı” (Maden, 2013: 92). Tekkelerin faaliyette oldukları dönemler dikkate alındığında (XVII. yüzyılda) Evliya Çelebi, *Seyahatname*’de bu konuda ayrıntılı bilgiler verilir. Çevrelerinde yapılan yoğun bağlar ve bağcılık faaliyetleri bağlamında diğer Bektaşî tekkeleri arasında şunlar sayılabilir: Şuhut kazasının Boyalı köyünde Seyyid Kureyşî’nin bağ ve bahçeler içerisinde tekke ve türbesi; Hacı Bektaş Veli’nin Horasan’dan Anadolu’ya gelişte Tokat’ta kaldığı ve özellikle dut ağaçlarının çok olduğu bir bağ ve bahçelik içerisinde bulunan Gıgıj Dede Sultan Tekkesi; Hacı Bektaş Veli’nin Anadolu’ya geldiği ilk zamanlarda kurulan, Tokat’ta Hızırılık mevkisinde bağlar içerisinde bulunan Açıkbaş Tekkesi; Edirne Babaeski’deki Sarı Saltık adına bağlı tekke; Babadağı’ndaki Sarı Saltık’ın türbesi, Dobruca bölgesinde Pirevadi’deki Bektaşî tekkesi; Belgrad’daki Bektaşî tekkesi; Eğri’de Baba Sultan Tekkesi; Lipova’da Yağmur Baba Tekkesi; Bosna’da Hindî Hamza Tekkesi; Foça’da Bayezid Baba Sultan Tekkesi; Budin’de Gül Baba Tekkesi, Hızır Baba Tekkesi ve Baba Miftah Tekkesi gibi (Maden, 2013: 97-119).

Tekkeler bulundukları bölgelerin şekillenmesinde başat rollerde yer almışlardır. Tekkede bulunanlar ziraat ve hayvancılıkla meşgul olmuşlar, toprak açıp taşını budağını temizlemişler, iyi cinslerde meyve ağaçları yetiştirmişler, bağ ve bahçe işleriyle uğraşmışlar, değirmen arkı ve binası inşa etmişler, kuyu kazıp su çıkarmışlar ve arazileri sulayan, işleyen kalifiye kişiler olarak toplum için sosyal ve ekonomik anlamda büyük faydalar sağlamışlardır (Üçer, 2019: 162-163). Bu bakımdan tekkeler, Anadolu ve Balkanlardaki yerelleşmenin anahtarları olarak sosyo-ekolojik hafızanın oluşmasını sağlamışlardır. Saha ve literatür araştırmasında da Anadolu ve Balkanlardaki Alevi-Bektaşî kültürüyle ilişkili tekkelerin hemen hepsinde, en azından bir dönem, bağ ve bahçecilik faaliyetlerinin olduğu tespit edilmiştir. Nitekim Hacı Bektaş Veli Dergâhı’nın aktif olduğu dönemlerinde, dergâha yakın olan Bakı Bağ, Çayır Bağ, Kızılöz gibi bağlarda da tarım faaliyetlerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Aktif oldukları dönemlerde vakıflar aracılığıyla işletilen bu yerlerin aynı zamanda “tarım endüstrisini” oluşturduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla tekkelerin yakınlarında yer alan bağ ve bahçeler, sosyo-ekolojik hafızanın yaratıldığı ve yaşatıldığı güçlü mekânlar arasındadır.

Tekkelerdeki bağ ve bahçecilik, mutfak kültürü ile de bağlantılıdır. Bektaşilerde tekkenin mutfağı, sadece yemek pişirilen bir yer değil, aynı zamanda dervişlerin yetiştği önemli bir alandı. Tarikata yeni giren bir derviş, ilk zamanlarını çoğunlukla mutfakta çalışarak geçirirdi. Bu süreç hem hizmet etmeyi öğrenmesi hem de tekke düzenine alışması açısından önem taşırdı. Büyük tekkelerde mutfakların yapımına da ayrı bir özen gösterilirdi. Kurşun kaplı kubbelerle örtülen bu mekânlar, üzerlerinde çok sayıdaki baca ile hem işlevsel hem de estetik bir görünüm sergilerdi. Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nda da durum farklı değildir; mutfak hem gündelik hayatın hem de eğitim sürecinin merkezinde yer alan önemli bir bölüm olarak öne çıkar. Tekke yerleşiminde ve yaşantısında mutfağın önemi ile ilgili *Abdal Musa Velayetnamesi*'nde anlatılan menkıbede Abdal Musa'nın Hacı Bektaş Türbesi'ne bir zaman hizmet ettiği, adına türbe, tekke, fırın ve mutfak yaptırdığı anlatılır (Güzel, 1999: 86). Bu uygulamayı destekleyici bir biçimde, gelenekte tekke terbiyesini tamamlayıp icazet alan dervişe gideceği yer gösterilir; kendisinden ise vakit kaybetmeden bir tekke ve mutfak inşa etmesi beklenirdi (Soyyer, 2019: 311). Dolayısıyla bağlar, mutfak malzemelerinin yanı sıra gıda maddesi olarak meyve ve sebzelerin bulunduğu yerler olması bakımından ayrıca işlevseldir. Gelenekte mutfak ne derece önemli ise gıdayı sağlayan bağ ve bahçeler de o derece önemlidir. Alevi-Bektaşiler arasında bağ ve bahçecilik işlevinin gelenekteki mutfak anlayışıyla doğrudan bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür.

Hacı Bektaş Veli Dergâhı'nın faaliyetinde olduğu dönemde en aktif kullanılan bağları olan Hanbağı ve Dedebağı'nda bugün halen doğa temelli uygulamaların yapıldığı (bağcılık faaliyetleri gibi) ve geleneksel inanışların yaşatılmaya devam ettiği (sofra geleneği gibi) saha araştırmasında tespit edilmiştir. Günümüzde Hacıbektaş çevre yolu üzerinde bulunan Hanbağı'nda dergâha hizmet etmiş kişilerin kabirleri bulunmaktadır. Çiftlik işleriyle meşgul olunan bu yerde ayrıca bir adet tarihi çeşme yer almaktadır. Saha derlemeleri, Bektaşi geleneğine bağlı kişilerin (bacı, derviş, baba gibi) özellikle Hanbağı'nda, Bektaşiliğe özgü dünya görüşünü doğa temelli bir bakışla yaşattıklarını ortaya koymaktadır. Saha derlemelerinde kaynak kişilerden Kevser Bacı, "Hanbağı'nda en az yüz yıllık üzüm bağı köklerinin olduğunu, toprağı kazarak derin köklere ulaşmaya çalıştıklarını ve nihayetinde canlı kökler bulduklarını ve bunların bir kısmının yeşerdiğini" (KK-2), Bektaşiliğe özgü dünya görüşüyle harmanlayarak aktarmıştır. Yine Bektaşiliği öğrenmek isteyen taliplere de bu minvalde anlatımların yapıldığı

tespit edilmiştir.

Dönemin Bektaşî tekkelerinin şehrin ileri gelenlerinin ve zanaatkârlarının bir araya geldikleri, sohbet ettikleri mesire yerleri olduğu görülmektedir. Nitekim bazı tekkelerin bağlar ve bahçeler içerisinde veya mesire yerlerinde kurulmuş olmaları dikkat çekicidir. Yazılı kaynaklardan, buradaki yerlere çevredeki halkın ilgi gösterdiği, çeşitli zamanlarda hem ziyaret hem de hoş vakit geçirmek için geldikleri kayıtlıdır (Maden, 2013: 125). Bu türden toplanma yerleri “kültürel hafızanın” oluşturulduğu ve aktarıldığı bellek mekânları yaratmaktadır. Bu sohbet meclislerinin Hanbağı ve Dedebağı’nda devam ettirildiği, Bektaşî geleneğine bağlı olan kişilerin belirli dönemlerde bir araya gelerek sohbet ettikleri saha araştırmasında da tespit edilmiştir.

Dergâh ile ilgili hizmetlerde bir üst post olan Dedebağı ise Kırşehir yolu üzerinde olup merkeze üç km uzaklıktadır. Günümüzde mesire yeri olarak kullanılan Dedebağı’nda Hacı Melek Baba ve Pehlivan Baba’nın da mezarlarının bulunduğu Arıcı Baba Türbesi (Görsel 5) ve dergâha hizmet etmiş dervişlerin kabirleri vardır (Yavuzer, 1993: 42; Bayrakal, 2010: 300-302; Yavuzer, 2010: 162). Dedebağı’ndaki mezarların varlığı (Görsel 3-4) bu bölgenin güçlü bir kültürel hafızaya sahip olmasının sebeplerinden biridir. Ayrıca Dedebağı mevkisindeki Arıcı Baba Türbesi önünde çok önceden bal yapımında kullanılan eski bir taş tespit edilerek kaydedilmiştir. Bu kültürel mirasın varlığı, bölgenin ve dergâhın bal ihtiyacının bu bağ aracılığıyla karşılandığını, bir dönem arıcılık faaliyetleri ile ilgili geleneksel bilginin bu bağda korunduğunu göstermektedir. Nitekim yapılan saha araştırmasında da kaynak kişiler bu bilgileri doğrulamışlardır. Dedebağı’nda bir adet Anıt Saplı Meşe ile bir adet tescilli çeşme (Dedebağı Çeşmesi/Şeker Pınarı) bulunmaktadır (URL-2). Dergâhtaki hazirede gömülü Saatçi Ali Dede’nin Dedebağı’nın güneydoğu tarafında 1850 tarihli bir çeşme yaptırdığı bilinmektedir (Bayrakal, 2010: 281). Hacıbektaş Belediyesine ait olan çeşme K.K.T.V.K.K. 08.02.1991/949 kararı ile koruma altındadır (URL-3). Dedebağı’nın bulunduğu bölge ayrıca Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’nın 28.11.2017 tarih ve 14359 sayılı Olur’u ile onaylanan “Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanında” yer almaktadır.

Hanbağı ve Dedebağı, Hacıbektaş’ta kuruldukları dönemin kendine özgü niteliklerini anlatan ve bölgedeki Alevi-Bektaşî kültürünün yaşayan bir miras olarak sürdürüldüğü yerler arasındadır. Bölgedeki Alevi-Bektaşî

kültürünün parçası olarak çevreye değer katan ve bu açıdan kültürel peyzaj sunan bağlar, kent ve çevre kimliğine, dolayısıyla kent dokusuna katkıda bulunurlar. Bağların kent ekosistemi içindeki bu nitelikleri, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının ve sitlerin tespit ve tescil işlemlerinde değerlendirme kistasları arasında yer almaktadır (*Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlıklarının ve Sitlerin Tespit ve Tescili Hakkında Yönetmelik*, Resmî Gazete, 13 Mart 2012, 28232, Madde 4). Nitekim Hanbağı ve Dedebağı dergâh hizmetlerinde etkin olarak kullanıldıkları dönemlerde hem bölgenin hem de Bektaşî geleneğinin önemli toplumsal ve kültürel mekânları arasında yer almışlardır. Bu bakımdan günümüzde de Alevi-Bektaşî geleneğinde etkililiğini sürdüren bağlar, kent ekosistemi içerisinde önemli bir konumda olup Alevi-Bektaşî geleneğindeki yolun takipçileri tarafından kullanılmaya devam etmektedir. Ayrıca bağların kutsal bir anlam ve önemi de vardır. Geçmişte dergâhın çiftlik hizmetlerini üstlenmiş olan bu iki mekânda, tescilli kültür varlıkları (çeşme ve türbe) ile tabiat varlıklarının (Anıt Saplı Meşe) bulunmasının yanı sıra, arıcılık ve bağcılık faaliyetlerinin yürütülmüş olması; ayrıca saha araştırmasında tespit edildiği üzere yol takipçilerinin bağlara ilişkin sözlü kültür belleğini yaşatmayı sürdürmeleri, bağların toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik bir hafızaya sahip olduğunu göstermektedir. Bu çerçevede, hassas nitelik taşıyan bölgede öncelikle aşağıdaki adımlar atılmıştır:

- Literatürde Dedebağı'nda mezarı bulunan Pehlivan Baba'nın diktiği bir ceviz ağacından bahsedilmektedir. Bu konuda bilgi veren Noyan (1998: 511-512) ceviz ağacının, Dedebağı'nın giriş kapısının sağ tarafında kalan bölümdeki asmalar sökülerek yerine elma ağaçları dikildiğini, bu elma bahçesinin kenarında büyük bir ceviz ağacının bulunduğunu, çevredekilerin bu ağacın Pehlivan Baba tarafından dikildiğini aktardıklarını ve yaklaşık yüz otuz yıllık olduğunu yazar. Saha araştırmasında bölge detaylı bir şekilde incelenmiş ve söz konusu ağacın Arıcı Baba Türbesi'nin karşısında bulunduğu ancak kesildiği anlaşılmıştır. Saha araştırmasında kaynak kişilerin cevizi hatırladıkları fakat anlatısını ve ona verilen adı hatırlamadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, toplumsal hafızanın korunmasında ve aktarılmasında somut unsurun ve mekânın varlığının ne derece önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir. Bölgede yapılan araştırmada Arıcı Baba Türbesi'ne uzaklığı yaklaşık iki yüz metre olan ve henüz

literatüre girmemiş anıt ağaç adayı yaşlı bir ceviz ağacı da tespit edilmiştir. Bölgenin doğal miras değerlerinin tespiti ve korunması tedbirleri kapsamında henüz envantere girmemiş bu ağacın koruma altına alınması için tescil süreçleri başlatılmıştır.

- Görüşmeler ve saha araştırmaları neticesinde Hacı Bektaş Veli Dergâhı ile bağlantılı olduğu görülen iki adet tarihi su yolu tespit edilmiştir. Saha araştırmasında tespit edilen Otman Baba mevkisi (38.95408 K – 34.57587 D) ile Çilehane mevkisinde (38. 93827 K – 34.57847 D) tarihi su yollarının tescil edilerek koruma altına alınması için T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kayseri Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne tescil talebi ve rapor iletilmiştir.
- Saha araştırmaları sırasında Dedebağı mevkisinde, bir dönem Dedebağı'nda hizmetlerde bulunmuş on iki kişiye ait toplu mezarlık alanı tespit edilerek koordinat ve görselleri alınmıştır. Bu konuyla ilgili çalışmalar devam etmekte olup tarihi mezarlık alanının tescili ve koruma alanı belirlenmesiyle ilgili süreç başlatılmıştır.

Sonuç olarak kent ekosistemi içerisinde doğal, kültürel ve tarihi değerlerin sürdürülebilir yönetimi, yerel ekosistemlerin korunması ve toplumun sözlü kültür belleğinin kaybolmaması için kritik bir öneme sahiptir. Kırsal alanların kentleşmesi sürecinde doğal miras alanlarının korunmasına yönelik çabaların desteklenmesine olan ihtiyaç bugün dünden çok daha fazladır. Özellikle Dedebağı'nda yer alan ve günümüze sadece bir tanesinin ulaşmayı başardığı yaklaşık yedi yüz yaşındaki anıtsal Saplı Meşenin varlığı bölgenin ekolojik açıdan hassas olduğunu göstermektedir.

Sonuç ve Öneriler

Kültürel belleği odağa alan bu makalede; yerel bir topluluk içinde bölgesel ekosistemin ve onun sunduğu hizmetlerin nasıl yönetildiğine ilişkin bilgi, deneyim ve pratiklerin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bilgi ve pratiklerin zaman içinde nasıl dönüştürüldüğünü, canlandırıldığını ve aktarıldığını ortaya koymak üzere Hacıbektaş'taki Hanbağı ve Dedebağı birer vaka çalışması olarak ele alınmıştır.

Anadolu'da Bektaşî geleneği üzerine çalışırken, 1500'lü yıllara dikkat etmek gerekmektedir. 16. yüzyıldan sonra Bektaşîliğin bir okul, ekol ve

dünya görüşü olarak sistemleştirdiği devredir. Böylece Bektaşilik hem yaşatılmış hem de sürekli bir biçimde sentezlenmiştir. Bağların sözlü tarihi de bu ölçüde çeşitli değişim ve dönüşümler geçirmiştir. Bu çerçevede makalede aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

- Dedebağı'nda yakında zamanda bir “düğün salonu” yapılmıştır (Görsel 7-8). Bu hem bölge hem de Hacı Bektaş Veli Dergâhı etrafında şekillenen toplumsal, kültürel ve sosyo-ekolojik hafızanın geleneğe uygun bir şekilde korunmasını ve gelecek kuşaklara aktarılmasını olumsuz etkilemektedir. Bu yapının gerek bağların tarihsel bağlamına gerekse bölgenin yapısına uygun bir biçimde yeniden düzenlenmesi, kültürel miras yönetimi açısından yararlı bir girişim olacaktır.
- Hacı Bektaş Veli Dergâhı başta olmak üzere Alevi-Bektaşî inançlarının bir dönem yaşatıldığı tekkelerde bağlar, dergâhın ihtiyaçlarının karşılanması ve ihtiyaç sahiplerine hizmet verme gibi alanlarda önemli işlevler üstlenmişlerdir. Bağlarla ilgili bu kültürel hafızanın yaşatılması ve korunması, geleneğin gelecek kuşaklara aktarılması açısından gereklidir. Bu bakımdan Hacıbektaş'ta her yıl ağustos ayında düzenlenen Hacı Bektaş Veli Anma Etkinliklerine bağların dahil edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Dedebağı'nda devam eden Arıcı Baba Türbesi restorasyonu (Görsel 6) sosyal, kültürel ve ekolojik hafızanın korunması açısından önemli olmakla birlikte restorasyonun bölge dokusuna uygun bir şekilde yapılması beklenmektedir. Yapının temeline zarar verir düşüncesi ile ağaç kesimlerinin gerçekleştirildiği, saha araştırması sırasında tespit edilmiştir. Ağaç köklerinin, toprağın derinlerine ulaşabildiği için bir yapının temeline zarar vermesi teorik olarak mümkündür. Arıcı Baba Türbesi'nin zaman içerisinde tahrip olmasında, çevresindeki ağaçların da etkisi olmakla birlikte sağlıklı olan ağaçların kesilmesi yerine daha korumacı ve sürdürülebilir bir yaklaşımın uygulanması beklenirdi. Nitekim ağaç köklerinin temele ulaşmasını önleyici tedbirler alınarak ve ağaçların kesimi engellenerek restorasyon sürecinin işletilmesi (KK-3), “sürdürülebilir doğal ve kültürel miras yönetimine” daha uygun

bir yaklaşımdır.

Anadolu'da Bektaşiliğin gelişmesinde ve yaygınlaşmasında bir bakıma prototip niteliğinde olan Hacı Bektaş Veli Dergâhı ve dergâhla ilişkili yapıların işlevlerinin tespit edilmesi, geleneğin derinlemesine anlaşılmasında katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan gelecekteki Alevilik-Bektaşilik konulu çalışmalara ekolojik bakış açısının eklenerek sosyo-ekolojik hafıza temelindeki çalışmaların genişletilmesi beklenmektedir. Anadolu'da ve Balkanlarda tekke, dergâh, türbe gibi hafıza mekânları etrafında gelişen bağcılık, bahçecilik, ağaç koruları gibi konular araştırılmayı beklemektedir.

Kaynaklar

- Alkan, M. (2011). Hacı Bektaş-ı Velî tekkesine Nakşibendî bir şeyhin tayini: Merkezî bir dayatma ve sosyal tepki. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 57, 213-223.
- Assmann, J. (2015). *Kültürel bellek: eski yüksek kültürlerde yazı, hatırlama ve politik kimlik*. (A. Tekin, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Bayrakal, S. (2010). Nevşehir'in Hacı Bektaş ilçesindeki Bektaşî kültürüyle ilişkili Türk eserleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, (55), 281-310.
- Bayraktar, U. (2024). *Türkiye'de yerel kültür ekosistemi*. İKSV.
- Bekki, S. (2018). Hacı Bektaş Veli Türbesi ve anıt mezarlar etrafında oluşan yeni halk inanışları. O. Kurtoğlu, A. Ç. Erginer (Ed.), *IV. Uluslararası Alevilik ve Bektaşilik Sempozyumu (18-20 Ekim 2018 Ankara) Bildiriler Kitabı 1*. Cilt içinde, (191-200), Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Kültürü Açısından Hacı Bektaş-ı Velî Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları.
- Birge, J. K. (1991). *Bektaşilik tarihi*. (R. Çamuroğlu, Çev.). Ant Yayınları.
- Çevrimli, N. (2020). Vakfiyeler ışığında Hacı Bektaş Veli Tekkesi ve bazı Bektaşî tekke ve türbeleriyle ilişkileri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 94, 95-116.
- Demirtaş, H. (2020). *Hacı Bektaş Velî dergâhı ziyaretçi defteri (1921-1925)*. Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Dönmez, Y. (2006). *Kırşehir ili Mucur ilçesi ve yakın çevresinin peyzaj potansiyelinin saptanması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Eyuboğlu, İ. Z. (1990). *Bütün yönleriyle Bektaşilik*. Der Yayınları.

- Faroqhi, S. (1976). Agricultural activities in a Bektashi center: The tekke of Kızıl Deli 1750-1830. *Südost Forschungen*, (35), 69-96.
- Fırlalı, E. R. (1996). *Türkiye’de Alevilik ve Bektaşilik*. Selçuk Yayınları.
- Gökbel, A. (2019). *Ansiklopedik Alevi Bektaşi terimleri sözlüğü*. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Gürbey, H. vd. (2022). Tekke ve zaviyelerini kapatılmasının ardından Hacı Bektaş Veli dergâhı’ndaki eşyaların durumu. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 101, 421-440.
- Gürses, R. (1964). *Hacıbektaş rehberi*. Sanat Matbaası.
- Güzel, A. (1999). *Abdal Mûsâ velâyetnâmesi*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Halbwachs, M. (2017). *Kolektif hafıza*. (B. Barış, Çev.). Heretik Basın Yayın.
- Hilmi Dede Baba. (1927). *Hanbağı’na kurulmuş âşıkların otağı*. TRT Repertuarı.
- İlhan, M. E. (2015). Folklorik bağlamda anlatı: Gelenek, dil ve yorum. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(2), 738-747.
- Kılıç, F., Kökel, C. ve Bülbül, T. (2008). *Ana hatlarıyla Horasan’dan Anadolu’ya Alevilik ve Bektaşilik (erenler, evliyalar, ocaklar, ritüeller ve tarihî süreç)*. Grafiker.
- Kızılkaya, O. (2020). Hacı Bektaş Veli tekkesi’nin ziyaretgâh olma süreci ve XIX. yüzyılda yapılan inşaatlar. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 92, 11-28.
- Korkmaz, E. (1994). *Ansiklopedik Alevilik Bektaşilik terimleri sözlüğü*. Ant Yayınları.
- Korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarının ve sitlerin tespit ve tescili hakkında yönetmelik*, Resmî Gazete, 13 Mart 2012, 28232.
- Koşay, H. Z. (1967). Bektaşilik ve Hacı Bektaş tekkesi. *Türk Etnografya Dergisi*, (60), 19-26.
- Köse, F. (2019). *Nevşehir-Hacıbektaş ilçesi Alevi-Bektaşi inanç sisteminde eski Türk inançlarının izleri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Maden, F. (2010). XIX. yüzyılda Hacı Bektaş Velî tekkesi’nde yapılan tamirlerle ilgili arşiv belgeleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 55, 311-324.
- Maden, F. (2013). Evliya Çelebi’nin seyahatnâmesinde Bektaşi tekke ve türbeleri. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 68, 89-128.

- Noyan, B. (1995). *Bektaşilik Alevilik nedir?*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Noyan, B. (1998). *Bütün yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik I*. Ardıç Yayınları.
- Özbey, V. (2023). Hacı Bektaş Veli külliyesi'nin dünya miras alanı ve tampon bölgesi tanımına yönelik değerlendirmeler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi*, (106), 299-318.
- Özlü, Z. (2014). Bektaşî tekkelerinin gelirlerine dair gözlemler. *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 69, 15-40.
- Özlü, Z. (2015). Osmanlı döneminde Hacı Bektaş Veli sülalesi: Çelebiler. *Belleten*, 79(285), 501-530.
- Öztürk, E. ve Erduran Nemutlu, F. (2018). Kültürel peyzaj değerlerinin kentsel tasarımda kullanımı: Lapseki (Çanakkale) ilçesi örneği. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 20(1), 14-25.
- Satı, H. (2004). *820 numaralı temettuât defterine (1256/1840) göre Mucur ve Hacıbektaş kazalarının sosyo-ekonomik durumu* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Kırıkkale Üniversitesi.
- Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi* (Paris, 17 Ekim 2003).
- Soyyer, A. Y. (2019). *Hünkâr / ansiklopedik Bektaşîlik sözlüğü*. Post Yayın Dağıtım.
- Şahin, İ. (1986). Hacım (Hacıbektaş) köyü'nün sosyal ve demografik tarihi. *Osmanlı Araştırmaları*, 6(6), 31-38.
- Tanman, M. B. (1996). Hacı Bektâş-ı Velî külliyesi. *TDV İslâm Ansiklopedisi*, 14, 459-471.
- URL-1: TDK. (2026). Ekoloji. <https://sozluk.gov.tr/>.
- URL-2: Türkiye Kültür Portalı. (2026). Dedebağ çeşmesi. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nevsehir/kulturenvanteri/dedebag-cesmes>.
- URL-3: Türkiye Kültür Portalı. (2026). Dedem çeşmesi. Kültür ve Turizm Bakanlığı. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/nevsehir/kulturenvanteri/dedem-cesmes>.
- URL-4: UNESCO dünya mirası listesi. (2026). <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>.
- Üçer, C. (2019). *Anadolu'da Alevi ocakları ve grupları*. Ankara Okulu Yayınları.
- Yavuzer, H. (1993). *Hacıbektaş yöresi Bektaşî inançlarının din sosyolojisi*

yönünden incelenmesi [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Yavuzer, H. (2010). Hacı Bektaş'ta ziyaret yerleri ve atfedilen anlamlar. *Doğumunun 800. Yılında Hacı Bektaş Veli Sempozyumu (Nevşehir, 17-18 Ağustos 2009) Bildirileri* (143-168). Atatürk Kültür Merkezi.

Zeinelov, A. (2018). *Hacıbektaş ilçesindeki Alevîlerin inanç esasları ve dinî uygulamaları* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Erciyes Üniversitesi.

Sözlü Kaynaklar

KK-1: Ali Suphi Baba (Hanbağı Babası), erkek, 1964 doğumlu, emekli, Hacıbektaş, (D.T. 26.01. 2025).

KK-2: Kevser Bacı, kadın, 1972 doğumlu, emekli, Hacıbektaş, (D.T. 11.06 2025).

KK-3: Bilge Orhan, erkek, 1970 doğumlu, çiftçi, Hacıbektaş, (D.T. 11.06. 2025).

Ekler

Hanbağı

Görsel 1: Hanbağı Girişi

Görsel 2: Hanbağı Bölgesinde Bulunduğu Rivayet Edilen Taş
Göller (Proje Arşivi)

Dedebağı

Görsel 3: Dedebağı'nın Girişinde Bulunan Derviş Mezarları
(Proje Arşivi)

Görsel 4: Dedebağı'nın Girişinde Bulunan Derviş Mezarları
(Proje Arşivi)

Dedebağı Arıcı Baba Türbesi

Görsel 5: Dedebağı'nda Arıcı Baba Türbesi (Restorasyon Öncesi) (Proje Arşivi)

Görsel 6: Dedebağı'nda Arıcı Baba Türbesi Restorasyonu Süreci (Proje Arşivi)

Dedebağı Anıt Saplı Meşe

Görsel 7: Dedebağı'nda Anıt Saplı Meşe Ağacı ve Yakın Zamanda İnşa Edilen Düğün Salonu (Proje Arşivi)

Görsel 8: Dedebağı'nda Anıt Saplı Meşe Ağacı (Proje Arşivi)

Otman Baba Mevkisi Tarihi Su Yolu

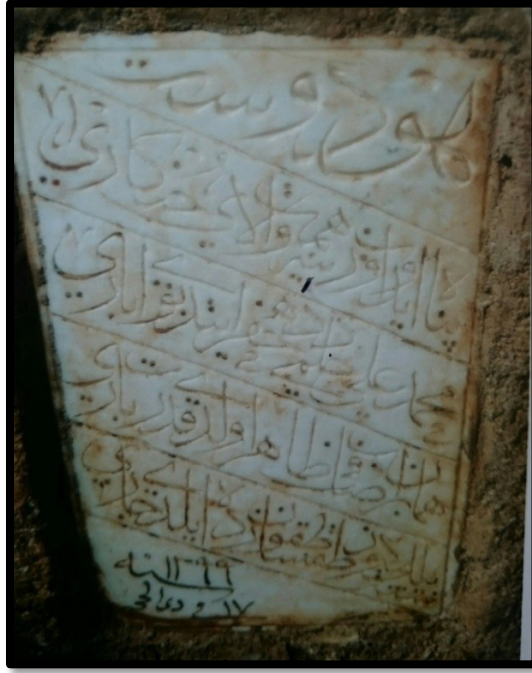
Görsel 9: Tarihi Su Yolunun Kazı Sonrası Görünümü
(Proje Arşivi)

Görsel 10: Tarihi Su Yolunun Künkleri (Proje Arşivi)

Görsel 11: Tarihi Su Yolu (Proje Arşivi)

Görsel 12: Tarihi Su Yolunun Kitabesi (Proje Arşivi)

Türkiye Türkçesine Aktarılan Metni

Hüve (hu) dost.

Pena idüp özine himmet-i velayayı hubkarı,

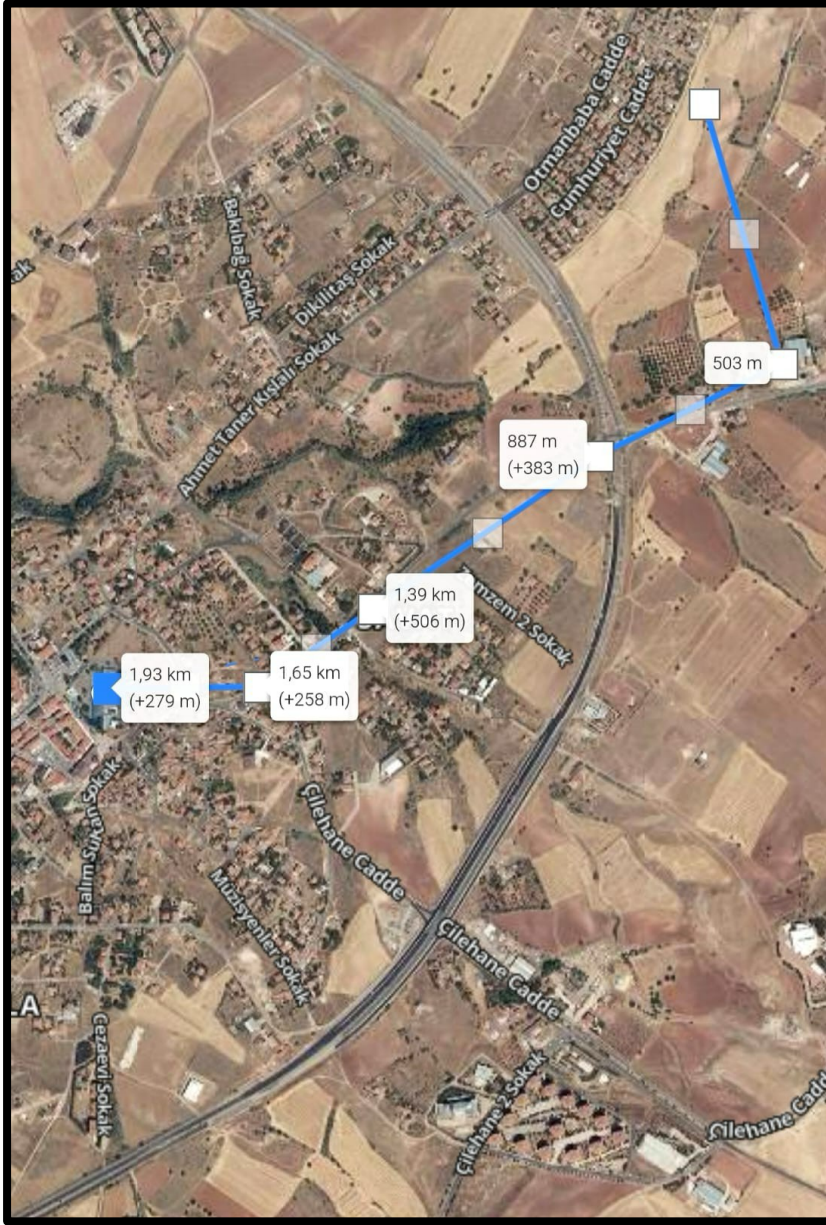
Mehmed Ali Hilmi Dede hafir itdi (kazdı) bu abarı (kuyuları),

Hemen bir ab-ı safi ızgara oldu kudret-i bari,

Bin iki yüz doksan dokuzda eyledi cari.²

Sene 1299 17 Zilhicce

² Kitabede geçen “Mehmed Ali Hilmi Dede” isimli kişinin 1842-1907 yılları arasında yaşamış Mehmet Ali Hilmi Dede baba olduğu düşünülmektedir. Onun dergâhta etkin bir kişi olduğu anlaşılmaktadır. 1870’li yıllarda Pîr Evi’nde Dede babalık (28 yaşında) ve 1880-1895 yılları arasında da dergâhta postnişinlik yapmıştır. Dergâhta Kırkbudak Şamdan üzerindeki nefes ona aittir (H.1284 / M.1867). Ancak kitabenin dördüncü satırında bir karışıklık göze çarpmaktadır. Sanki önce 1399 yazılmış, sonra bunun yanlışlığı fark edilmiş ve metnin üst kısmına -ki hecesi eklenmiş, i- hecesi de bin kelimesinin üzerine eklenmiş gibi durmaktadır. Böylece iki yüz doksan dokuz okunabilir. Altındaki tarih de “Sene 1299 17 Zilhicce” şeklinde okunmuştur. Böylece su yolunun Hilmi Dede tarafından H.1299 / M.1882 tarihinde onarım gördüğü anlaşılmaktadır.

Harita 1: Hacı Bektaş Veli Dergâhı ile Tarihi Su Yolunun Mesafesini Gösterir Harita (Proje Arşivi)

Görsel 13: Tarihi Künklerin Günümüzdeki Durum
(Proje Arşivi)

Görsel 14: Tarihi Su Yolunun Bu Yeşillik Alanın Altında Olduğu
Düşünülmektedir (Proje Arşivi)

Han Bağı ve Dede Bağı

Hacıbektaş İlçesindeki Han Bağı ve Dede Bağı'nın Toplumsal, Kültürel ve Sosyo-Ekolojik Hafızasının Tespiti ve Korunması Tedbirlerinin Belirlenmesi Araştırma Projesi

- Han Bağı
- Arıcı Baba (Dede Bağı) Türbesi
- Dede Bağı
- Dede Bağı Mezarlık Alanı
- Hacı Bektaş Veli Dergahı/Türbesi/Külliyesi
- Otman Baba Tarihi Su Yolu
- Çilehane
- Çilehane Tarihi Su Yolu
- Yel Değirmeni
- Sulucakarahöyük
- Savat (Hediye) Çeşmesi
- Dedem Çeşmesi
- Savat Tümülüsü
- Hoca Fakih Çeşmesi
- Feyzullah Baba Çeşmesi
- Babapınar Çeşmesi
- Dedeabağ Çeşmesi
- Zemzempınar Çeşmesi
- Uç Çeşme
- Değirmen Kalıntısı
- Çayır Bağı
- Bakı Bağı

Harita 2: Dijital Belgeleme ve Haritalama Yoluyla Veriler Korunmaktadır (Proje Arşivi)

İlgili haritaya,

<https://www.google.com/maps/d/edit?mid=1mE8pOV2Ua8pL0o&ll=38.95428684274515%2C34.54628356702444&z=14>
linkten ulaşılabilir.

<i>Çalışmanın yazarı/yazarları “COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki hususları beyan etmiş(ler)dir:</i>
Etik Kurul Belgesi: Çalışma için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Rektörlüğü, Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etik Kurulu’na başvurulmuş ve kurulun 28.06.2024 tarihli toplantısında çalışmanın gerçekleştirilmesinde etik sakınca bulunmadığına ilişkin karar, kurul üyeleri tarafından oy birliğiyle verilmiştir.
Finansman: Bu çalışma için Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ), Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) biriminden destek alınmıştır.
Destek ve Teşekkür: Çalışmanın araştırılması esnasında destek veren Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi (NEVÜ), Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimine ve proje ekibine, verdikleri destekten ötürü teşekkür ederim.
Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayımlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.
Yazarın Notu: Bu çalışma, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi’nin (NEVÜ) Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) Birimi tarafından desteklenen ve yazar tarafından yürütülen “Hacıbektaş İlçesindeki Han Bağı ve Dede Bağı’nın Toplumsal, Kültürel ve Sosyo-Ekolojik Hafızasının Tespiti ve Korunması Tedbirlerinin Belirlenmesi Araştırma Projesi” (BAP Proje No: HDP24S09) başlıklı araştırma projesi kapsamında elde edilen verilere dayanılarak hazırlanmıştır.
Katkı Oranı Beyanı: Bu makalenin tüm bölümleri tek bir yazar tarafından hazırlanmıştır.
<i>The author / authors of the study declared the following points within the framework of the “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:</i>
Ethics Committee Approval: An application was submitted to the Scientific Research and Publication Ethics Committee of the Rectorate of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University regarding this study, and at the Committee’s meeting held on June 28, 2024, the members unanimously decided that there were no ethical objections to the conduct of the study.
Funding: This study was supported by the Scientific Research Projects (BAP) Unit at Nevşehir Hacı Bektaş Veli University (NEVÜ).
Support and Acknowledgments: I would like to thank Nevşehir Hacı Bektaş Veli University (NEVÜ), its Scientific Research Projects (BAP) unit, and the project team for their support during the course of this study.
Declaration of Conflicting Interests: The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.
Author’s Note: This study has been prepared based on the data obtained within the scope of the research project titled “Research Project on the Identification of the Social, Cultural, and Socio-Ecological Memory of Han Bağı and Dede Bağı in Hacıbektaş District and the Determination of Conservation Measures” (BAP Project No: HDP24S09), which was supported by the Scientific Research Projects (BAP) Unit of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University (NEVÜ) and conducted by the author.
Author Contributions: All sections of this article have been prepared by a single author.